

فلسفہ حقوق

www.ketab.ir

دکتر غلامعلی چمن زار

سرشناسه: چمن زار، غلامعلی، ۱۳۰۰ -
 عنوان و نام پدیدآور: فلسفه حقوق / غلامعلی چمن زار؛ ویراستار محمدحسین نوحه خوان.
 مشخصات نشر: قم: محبین، ۱۴۰۱.
 مشخصات ظاهری: ۲۲۸ ص.
 شابک: ۶۰۰۰۰۰۰۰ ریال ۳-۲۱۱-۱۳۱-۶۰۰-۹۷۸.
 وضعیت فهرست نویسی: فیفا
 یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۲۱] - ۲۲۸.
 موضوع: حقوق — فلسفه
 Law — Philosophy
 رده بندی کنگره: K۲۳۱
 رده بندی دیویی: ۳۴۰/۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۲۲۲۵۶

انتشارات محبین «چاپ و نشر»

تلفن: ۰۱۱۳۷۷۲۲۶۰۱ همراه: ۰۸۳۵۰۱۵۲۹۸۹۱۲+۹۸

Email: Mohebin_pub@yahoo.com

اسم کتاب:	فلسفه حقوقی
تألیف:	دکتر غلامعلی چمن زار
ویراستار:	محمدحسین نوحه خوان
ناشر:	محبین
تعداد:	۵۰
چاپخانه:	سرمدی
نوبت چاپ:	اول / ۱۴۰۱ شمسی
قیمت:	۶۰۰۰۰ تومان
شابک:	۳-۲۱۱-۱۳۱-۶۰۰-۹۷۸

کلیه این اثر برای مؤلف محفوظ می باشد

۲۰۱۳

مقدمه

موضوع رساله چنانکه از عنوان آن پیداست شامل مباحث فلسفی و حقوقی است که فلاسفه و حکما و علمای حقوق در اطراف آن عقائد و نظریات مختلفی بیان نموده و در این زمینه در قرون متمادیه مسالک متعدده با پیروان متمایزهای بوجود آمده است و همین مسابقه ممتد تاریخی برای اثبات درجه‌ی اهمیت و قابل توجه بودن موضوع کافی می‌باشد.

تذکر این نکته لازم است که مطالعه مباحث این کتاب در بدو امر قدری خشک به نظر می‌رسد و همین مسئله است که کار نویسنده را تا اندازه‌ای مشکل می‌نماید و بنابراین اولین وظیفه مهم ما در این راه و قدمی که برداشته‌ایم این است که اسلوب و طریقه روش برای ایضاح مطالب به کار ببریم؛ علیهذا عناوین و مباحث این رساله را قبلا تعداد و به ابواب و فصول و قسمت‌های مختلف تقسیم می‌نمائیم تا خوانندگان محترم پس از مطالعه و فهم هر مطلب تصدیق خواهند نمود؛ مباحث فلسفی و حقوقی مذکوره در این کتاب همانقدر که درک آنها ظاهرا و در بادی امر مشکل تصور می‌کردند دوچندان به ذوق سلیم آنها شیرین و دلچسب خواهد آمد.

قبل از تشریح و تجزیه و تقسیم موضوع رساله به ابواب و بخش‌های مربوطه این مطلب ناگفته نماند که موضوع نگارش یکی از موضوعاتی است که تا به حال در اطراف آن کتاب‌های زیاد نوشته نشده و مدارک و اسناد بی شماری که نسبت به هر موضوع دیگری چه از کتب خارجی و السنه مختلفه و چه از

نوشتجات دانشمندان خودمان می‌توان تهیه و فراهم نمود راجع به مورد ما نحن فيه تفصیلی چنین مأخذ و مدارکی بسیار نادر و صعب است و بلکه برای بیان تفصیلی هر یک از مباحث این کتاب می‌بایستی به کتب و نوشتجات علماء و فلاسفه حقوق که در قسمت‌های مختلفه آن استناد جسته و گریخته صحبت و نظریاتی اظهار کرده‌اند مورد توجه و مطمح نظر قرارداد. اهمیت موضوع رساله از اینجا پیداست که در حقیقت پایه و اساس سایر قسمت‌های حقوقی قرار گرفته و منبع و سرچشمه شعب مختلفه کلیه مظاهر حقوقی است؛ زیرا هر یک از شعب حقوق قبلا از حق و بعدا راجع به اجرای آن صحبت می‌کند و به طوری که عده‌ی کثیری را اعتقاد بر این است که همه انقلابات جهان نتیجه افکار و تئوری‌های فلاسفه حقوق است و زمینه تغییر رژیم حقوقی و سیاسی و اقتصادی و اجتماعی به دست آنها فراهم می‌شود و برای شاهد مثال می‌گویند: انقلاب کبیر فرانسه را ژان ژاک روسو و ولتر و کشمکش و عده‌ی دیگر به وجود آوردند و یا انقلاب آلمان بعد از جنگ بین‌المللی اول در اثر عقاید فلاسفه آلمانی مانند: هگل و نیچه و فیخته بروز و ظهور کرد.

در قرن بیستم بیش از سایر قرون و اعصار گذشته صحبت از حقوق شده و کمتر کسی است که حداقل حقوقی برای خودش قائل نباشد نه تنها وکلای مدافع در پیشگاه دادگاه از حقوق خود و سایرین دفاع می‌کنند بلکه حتی در اختلافات و کشمکش‌هایی که بین دول و ملل مثل جنگ‌های بین‌المللی رخ می‌دهد؛ هریک از متخاصمین سعی می‌کند علت هجوم و تعرض خود را مشروع جلوه داده و خود را ذی‌حق برای مطالبه‌ی حقوق خود نشان دهد.

فلاسفه حقوق معانی مختلفه‌ای برای حقوق ذکر نموده‌اند که تفضیل آن را در

جای خود بیان خواهیم داشت و بعضی؛ فلسفه مبنای حق را زور و قدرت و برخی منافع اقتصادی هر فرد یا ملتی را اساس حقوق می‌دانند و عدّه‌ای از فلاسفه مبنای حق را مساوات و برابری می‌دانند و بعضی دیگر منشأ حق را آزادی اراده یا اصل حاکمیت اراده ذکر می‌کنند که به تفصیل یکایک آنها را با عقاید موافقین و مخالفین و اظهار نظر خود در پایان کتاب بیان خواهیم نمود.

اکنون مقدمه را به همین جا خاتمه داده و فصول و تقسیمات کتاب را برای تسهیل مطالعه بیان می‌نماییم.

فهرست کتاب

مقدمه ۷

باب اول

مفهوم و منظور فلسفه حقوق

فصل اول: کلیات	۱۳
مبحث اول: فلسفه نظری	۱۳
مبحث دوم: فلسفه عملی	۱۳
مبحث سوم: علم	۱۴
مبحث چهارم: تعریف و مفهوم فلسفه حقوق	۱۵
تعریف و توصیف فلسفه حقوق	۱۷

فصل دوم: روابط و وجه امتیاز فلسفه حقوق با سایر موضوعات	۱۹
مبحث اول: رابطه فلسفه حقوق با علوم	۱۹
مبحث دوم: رابطه فلسفه حقوق با فلسفه نظری	۲۰
مبحث سوم: رابطه فلسفه حقوق با روان شناس	۲۱
مبحث چهارم: رابطه فلسفه حقوق با فلسفه عملی	۲۳
مبحث پنجم: رابطه فلسفه حقوق با علم الاجتماع	۲۴
مبحث ششم: فرق بین علم الاجتماع و فلسفه تاریخ	۲۸

مبحث هفتم: رابطه فلسفه حقوق با علم اقتصاد ۲۹

مبحث هشتم: رابطه فلسفه حقوق با علوم سیاسی ۲۹

فصل سوّم: اسلوب ۳۱

مبحث اوّل: کلیات ۳۱

مبحث دوّم: اسلوب فلسفه حقوق ۳۵

باب دوّم تاریخ فلسفه حقوق

مقدمه ۳۹

فصل اوّل: فلسفه یونان قبل از سقراط ۴۱

مبحث اوّل: آغاز حکمت در مشرق زمین ۴۱

مبحث دوم: آغاز فلسفه در یونان ۴۱

مبحث سوّم: فلاسفه هفتگانه ۴۲

مبحث چهارم: حکمای ایونی ۴۳

مبحث پنجم: انکسیمندرس ۴۳

مبحث ششم: انکسیمانوس ۴۳

مبحث هفتم: هرقلیطوس ۴۴

مبحث هشتم: انباز قلیس ۴۵

مبحث نهم: فیثاغوریان ۴۵

مبحث دهم: دیمقراطیس ۴۷

مبحث یازدهم: انکساغورس ۴۷

۴۸	مبحث دوازدهم: حکمای الثات.....
۴۹	مبحث سیزدهم: سوفطائیان.....
۵۷	فصل دوم: فلسفہ یونان با ظہور سقراط.....
۵۷	مبحث اول: سقراط.....
۶۱	مبحث دوم: افلاطون.....
۶۸	مبحث سوم: ارسطو یا ارسطاطالیس.....
۷۷	فصل سوم: حکمای بعد از سقراط و افلاطون و ارسطو.....
۷۷	مبحث اول: مکتب کلیون.....
۷۹	مبحث دوم: مکتب رواقیون.....
۸۰	مبحث سوم: شکاکین.....
۸۱	مبحث چہارم: مکتب سیرنائیک.....
۸۱	مبحث پنجم: مکتب ابقوری.....
۸۵	فصل چہارم: فلاسفہ و حقوق دانان رم.....
۸۵	مبحث اول: التقاطیون و افلاطونیان اخیر.....
۸۶	مبحث دوم: لوکرسیوس.....
۸۶	مبحث سوم: سنکا.....
۸۷	مبحث چہارم: اپیکتیوس.....
۸۷	مبحث پنجم: مارکوس اورلیوس.....

۸۸	مبحث ششم: سیسرون (کیکرو).....
۹۳	فصل پنجم: علم و حکمت در قرون وسطی.....
۹۳	مبحث اول: اباء دین مسیح.....
۹۵	مبحث دوم: دوره پاتریستیک.....
۹۶	مبحث سوم: دوره اسکولاستیک.....
۹۹	فصل ششم: فلسفه حقوق در مصر جدید.....
۹۹	مبحث اول: ماکیاوول.....
۱۰۰	مبحث دوم: بدن.....
۱۰۰	مبحث سوم: گروسیوس و سایر دانشمندان معاصر او.....
۱۰۲	مبحث چهارم: هوبس.....
۱۰۳	مبحث پنجم: اسپینوزا.....
۱۰۴	مبحث ششم: پوفندر ف.....
۱۰۵	مبحث هفتم: ریشارد هوکر.....
۱۰۶	مبحث هشتم: ژان میلتن.....
۱۰۷	مبحث نهم: ژان لاک.....
۱۰۸	مبحث یازدهم: لایبنیس.....
۱۰۸	مبحث دوازدهم: کریستان ولف.....
۱۰۹	مبحث سیزدهم: مونتسکیو.....
۱۱۲	مبحث چهاردهم: روسو و انقلاب فرانسه.....

۱۱۴	مبحث پانزدهم: کانت.....
۱۱۶	مبحث شانزدهم: فیخته.....
۱۱۷	مبحث هفدهم: دکارت.....

باب سوم

تعریف و مفهوم و معانی حق

۱۲۳	فصل اول: تعریف و مفهوم حق.....
۱۳۱	فصل دوم: معانی حق.....
۱۳۱	مبحث اول: اختیار.....
۱۳۲	مبحث دوم: رابطه حق و عدالت.....
۱۳۷	مبحث سوم: سایر معانی مختلفه حق.....

باب چهارم

فلسفه حق و منشأ و اساس آن

۱۴۱	فصل اول: منشأ قانونی حق یا اصل اراده‌ی ملی.....
۱۴۱	مبحث اول: معانی حق و قانون.....
۱۴۴	مبحث دوم: فرق بین قانون وضعی و قانون (حقوق) طبیعی.....
	مبحث سوم: عقاید علمائی که منشأ حق را قانون دانسته‌اند و نظریات مخالفین
۱۴۹	
۱۵۲	مبحث چهارم: حقوق مقدم بر قانون است.....
۱۵۷	فصل دوم: منشأ الهی حق یا حقوق دینی.....

فصل سوم: منشأ اقتصادی حق یا اصل نیاز و تکامل مادی	۱۶۳
فصل چهارم: منشأ فلسفی حق یا اصل زور و قدرت	۱۷۱
مبحث اول: علمانی که حق را ناشی از زور می‌دانند	۱۷۱
مبحث دوم: انتقاداتی که از طرف مخالفین فرضیه‌های اصل تنازع بقا - حق	
آقوی - اصل زور و قدرت به عمل آمده	۱۸۳
فصل پنجم: منشأ فطری حق یا ناموس طبیعی	۱۹۱
فصل ششم: منشأ اجتماعی حق یا مصلحت جامعه	۱۹۵
فصل هفتم: منشأ اخلاقی حق یا اصل آزادی و اختیار	۱۹۹
مبحث اول: رابطه‌ی بین حق و اخلاق و وجه امتیاز آنها	۱۹۹
مبحث دوم: فرق بین حقوق و اخلاق	۲۰۴
مبحث سوم: آزادی منبع حق است	۲۰۸
نتیجه و نظریه استنباطی مؤلف	۲۱۱
منابع و مآخذ	۲۲۱
فهرست کتاب	۲۲۳